

Marin strategi

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

2006-01-09

Dokumentbeteckning

KOM (2005) 504 slutlig

Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet: Temainriktad strategi för skydd och bevarande av den marina miljön

KOM (2005) 505 slutlig

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (Direktiv om en marin strategi)

Sammanfattning

Genom ett meddelande och ett direktivförslag har kommissionen lagt fram en temainriktad strategi om skydd och bevarande av den marina miljön. Strategin bygger på en kombinerad EU- och regional ansats, där gemensamma övergripande mål och ansatser läggs fast på EU-nivå, men där planering och genomförande av åtgärder lämnas till den regionala nivån. Direktivförslagets övergripande mål är att ett gott miljötillstånd skall uppnås i den marina miljön senast 2021. De europeiska marina vatten delas in i regioner. Varje medlemsland skall, i samverkan med övriga länder inom respektive region, utarbeta en marin strategi för sina vatten i enlighet med en åtgärdsplan som bl.a. inkluderar en bedömning av aktuellt miljötillstånd och av miljöpåverkan på dessa från mänskliga aktiviteter, fastställande av miljömål med tillhörande indikatorer och löpande övervakningsprogram och utarbetandet av ett åtgärdsprogram. Åtgärdsprogrammet skall enligt förslaget vara i kraft senast 2018. Varje huvudmoment vid genomförandet av strategin skall godkännas av kommissionen. Den regionala samverkan skall så långt som möjligt ske inom ramen för de regionala marina konventionerna och länderna skall göra allt de kan för att samordna sina åtgärder med tredje land.

Sverige välkomnar att kommissionen har lagt fram en europeisk marin strategi och att den innehåller ett direktivförslag. Förslaget innehåller dock

1 Förslaget

1.1 Innehåll

Den temainriktade strategin om skydd och bevarande av den marina miljön (den marina strategin) uttrycks i ett meddelande från kommissionen och åtföljs av ett förslag till ramdirektiv. Den övergripande målsättningen är att skydda och restaurera de europeiska marina vatten och att garantera att mänskliga aktiviteter som påverkar dessa bedrivs på ett hållbart sätt så att nuvarande och kommande generationer kan glädjas åt och nyttja biologisk mångfald och dynamiska oceaner och hav som är säkra, rena, hälsosamma och produktiva. Nyckelelement i strategin är:

- En kombinerad EU/regional ansats, där gemensamma övergripande mål och ansatser läggs fast på EU-nivå, men där planering och genomförande av åtgärder lämnas till den regionala nivån.
- En kunskapsbaserad ansats, i syfte att åstadkomma ett välgrundat beslutsfattande.
- En ekosystembaserad ansats, varigenom mänskliga aktiviteter som påverkar den marina miljön bedrivs integrerat så att bevarande och hållbart nyttjande främjas.
- En ansats byggd på samarbete, som medger ett brett engagemang från alla relevanta intressenter och som ökar samarbetet med de regionala marina konventionerna.

Direktivförslagets övergripande mål är att ett gott miljötillstånd skall uppnås i den marina miljön senast 2021 och att säkerställa ett fortsatt skydd och bevarande av denna miljö och förhindra att den försämras.

De europeiska marina vatten delas in i tre regioner: Östersjön, Nordvästra Atlanten och Medelhavet. De två senare delas i sin tur in i delregioner, varvid Nordsjön är en. Varje medlemsstat skall för varje marin region som berörs utarbeta en marin strategi för sina vatten i enlighet med följande åtgärdsplan, där varje åtgärd sedan skall godkännas av kommissionen:

- En inledande bedömning av aktuellt miljötillstånd i de berörda vatten och av miljöpåverkan på dessa från mänskliga aktiviteter skall genomföras.
- Innebörden av vad som avses med "gott miljötillstånd" i de berörda vatten skall fastställas.
- En allsidig uppsättning miljömål, tillhörande indikatorer och löpande övervakningsprogram skall fastställas så att vattnens tillstånd kan utvärderas regelbundet.

- Senast 2016 skall ett åtgärdsprogram vara utformat för att uppnå ett gott miljötillstånd. Åtgärderna skall vara kostnadseffektiva och tekniskt genomförbara och konsekvensanalyser skall göras innan nya åtgärder vidtas.
- Senast 2018 skall åtgärdsprogrammet vara i kraft.

Vid genomförandet av dessa åtgärder skall medlemsstater med marina vatten inom samma marina region eller delregion samordna sina åtgärder och, om det är praktiskt möjligt och lämpligt, därvid använda befintliga institutionella strukturer som är etablerade i regionerna, för Sveriges del de regionala marina konventionerna HELCOM och OSPAR. Länderna skall även göra allt de kan för att samordna sina åtgärder med tredjeländer som har suveränitet eller jurisdiktion över vatten i samma region eller delregion. I detta sammanhang skall medlemsstaterna i möjligaste mån bygga vidare på befintliga program och verksamheter utvecklade inom ramen för strukturer som har sitt ursprung i internationella avtal.

I direktivförslaget finns bestämmelser om sådana fall där det är omöjligt för en medlemsstat att nå de uppsatta miljömålen. De motiv som kan anges i sådana specialfall är följande:

- Åtgärder eller brist på åtgärder i en annan medlemsstat eller ett tredjeland.
- Naturliga orsaker eller force majeure.
- Förändringar eller modifieringar av de marina vattnens fysiska förhållanden till följd av åtgärder vidtagna på grund av ett stort allmänintresse som uppvägde den negativa miljöpåverkan.

Medlemsstaterna skall, i enlighet med direktiv 2003/35/EG (om åtgärder för allmänhetens deltagande i utarbetandet av vissa planer och program avseende miljön och om ändring, med avseende på allmänhetens deltagande och rätt till rättslig prövning, av rådets direktiv 85/337/EEG och 96/61/EG), se till att alla berörda parter görs aktivt delaktiga i genomförandet av direktivet. Staterna skall vidare ge kommissionen obegränsat tillträde och fulla användarrättigheter till de data och den information som har använts för att utarbeta de marina strategierna.

I sitt meddelande framhåller kommissionen synergier mellan den europeiska marina strategin och en lång rad andra politikområden samt betonar vikten av samarbete med de regionala marina konventionerna och med tredje land. Kommissionen framhåller vidare att strategin kommer att ge ett viktigt bidrag till arbetet med den framtida havspolitik för EU, som syftar till att utveckla en livskraftig maritim ekonomi och utnyttja de havsbaserade verksamheternas fulla potential på ett sätt som är hållbart för miljön.

Förslaget synes primärt inte kräva några genomgripande förändringar av svenska regler. En närmare analys av förslagets effekter på svenska regler kommer dock att genomföras.

1.3 Budgetära konsekvenser

Kommissionen uppskattar de administrativa kostnaderna för det föreslagna direktivet för EU som helhet till omkring 90 miljoner euro per år under de två första åren och därefter till 70 miljoner euro per år. Samtidigt bedömer kommissionen att det kommer att uppstå stora effektivitetsvinster genom att man kan undvika dubblering av insatser för övervakning och bedömning.

Det kommer också att uppstå kostnader för att genomföra de åtgärdsprogram som skall utarbetas. Enligt direktivförslaget skall medlemsstaterna se till att åtgärderna är kostnadseffektiva och tekniskt genomförbara och de skall göra konsekvensanalyser, inbegripet detaljerade kostnadsnyttoanalyser, innan nya åtgärder vidtas.

Kommissionens konsekvensanalys av det föreslagna direktivet visar att det kan uppstå stora sociala och ekonomiska kostnader på kort sikt, men att miljövinster och de sociala och ekonomiska vinsterna på medellång och lång sikt kommer att uppväga dessa kostnader med god marginal.

I samband med den fortsatta analysen av förslaget kommer en bedömning att göras av de budgetära konsekvenserna för svenskt vidkommande, så långt det är möjligt.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige välkomnar att kommissionen har lagt fram en europeisk marin strategi och att den innehåller ett direktivförslag. Sverige har drivit att strategin bör omfattas av legalt bindande åtaganden. Sverige välkomnar vidare att stor vikt i strategin läggs vid det regionala genomförandet, vilket ger medlemsländerna och regionerna möjligheten att inom gemensamma övergripande ramar själva formulera de mål och utarbeta de åtgärdsplaner som behövs för att förbättra havsmiljön i respektive region. Detta gör att man i Östersjöregionen respektive Nordsjöregionen kan sätta de höga mål och vidta de ambitiösa åtgärder som behövs för att klara den svåra miljösituationen som råder. Det ger också dessa regioner möjligheten att gå före och vidta åtgärder tidigare än vad direktivförslaget föreskriver.

Direktivförslaget innehåller dock en rad svagheter vad gäller bl.a. övergripande målformuleringar, definitioner, tidsplanen för genomförandet och gränssnittet mot annan gemenskapslagstiftning och andra politikområden. Bland annat kan det finnas en risk för otydlighet om det

lämnas alltför öppet till medlemsländerna och regionerna att avgöra vad som skall uppnås och vad som är tillräckliga åtgärder.

2005/06:FPM30

En detaljerad analys av förslaget och utarbetande av svenska ståndpunkter pågår. I detta ingår bl.a. att belysa konsekvenserna för berörda samhällssektorer. Generellt är målsättningen att i det fortsatta arbetet verka för ökad tydlighet och effektivitet både när det gäller innehållet i direktivet, inklusive kommissionens uppföljande och övervakande roll, och själva genomförandet. Arbetet med åtgärdsplaner måste gå fortare än vad kommissionen föreslår. För svensk del är en åtgärdsplan redan under utarbetande och Sverige driver att östersjöländerna bör gå före övriga EU och få Östersjön utpekad som ett pilotområde vid genomförandet av strategin. Sverige verkar även för att strategin skall utgöra grundvalen för kommissionens arbete med att utveckla en framtida övergripande maritim politik.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Den generella preliminära inställningen hos medlemsstaterna har hittills varit blandad och flertalet hänvisar till behovet av fortsatta analyser.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Behandlingen i rådet och parlamentet har ännu inte påbörjats.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats till berörda myndigheter och andra intressenter och remisstiden går ut den 20 januari 2006.

3 Övrigt

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Behandlingen av förslaget kommer att inledas i miljöarbetsgruppen i rådet under våren 2006.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rättslig grund enligt kommissionens förslag är artikel 175.1 i EG-fördraget. Beslut om direktivet fattas med kvalificerad majoritet och parlamentet är medbeslutande. Meddelandet kan komma att behandlas av rådet genom rådsslutsatser, vilka då antas med enhällighet.

Europeiska marina vatten = Alla europeiska vatten som ligger på havssidan av den baslinje som används för att beräkna territorialvattnets utsträckning, ut till den yttersta gränsen av det område som omfattas av medlemsstaternas suveränitet eller jurisdiktion, inbegripet dessa vattens bottnar och underliggande jordlager.